

de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs

Verklaring bijdrage vennootschapsbelasting van Nederlandse hoofdkantoren en suggesties van de NOB aan de commissie belastingheffing multinationals

Eind vorig jaar ontstond er discussie over belastingheffing van hoofdkantoren naar aanleiding van berichtgeving dat Shell in Nederland geen winstbelasting betaalt. Eind mei 2019 werd er een hoorzitting gehouden in de Tweede Kamer waarbij een aantal Nederlandse multinationals, experts en NGO's aanwezig was. Mede naar aanleiding van deze hoorzitting is er door de coalitiepartijen een motie ingediend en aangenomen waarbij de regering wordt opgeroepen een commissie in te stellen die adviseert over maatregelen die de belastingheffing van multinationals eerlijker moeten terwijl Nederland wel aantrekkelijk blijft voor hoofdkantoren.

De staatssecretaris heeft in het instellingsbesluit van 12 september 2019 de opdracht aan uw Commissie als volgt geformuleerd:

“De Adviescommissie heeft tot taak om vanuit haar deskundigheid te adviseren over maatregelen die leiden tot een grondslagverbreding van de vennootschapsbelasting, waarbij tegelijkertijd oog wordt gehouden voor het behoud van hoofdkantooractiviteiten in Nederland.”

In bijgaand memo proberen wij achtergrond te geven van de vennootschapsbelasting (Vpb) positie van bedrijven met een Nederlands hoofdkantoor. Wij gaan in dit memo niet in op specifieke bedrijven maar wel op de structuur en omstandigheden waarin de meeste Nederlandse AEX ondernemingen zich bevinden. Belangrijk uitgangspunt is dat multinationals hun winst rapporteren in veel verschillende landen en niet alleen in het land van het hoofdkantoor.

Geconsolideerde winst en winst in Nederland

De in de jaarrekening gerapporteerde belasting betreft altijd het geconsolideerde bedrag dat een bedrijf over de gehele wereld betaalt (dit heet ook de Effective Tax Rate, ETR). Informatie over hoeveel vennootschapsbelasting er in ieder land wordt betaald is bekend bij de belastingdienst op basis van de ‘Country by Country rapportages’ die sinds 2017 verplicht zijn. Het algemene beeld is dat de AEX bedrijven een hoge ETR hebben van tussen de 20-25% (zie bijlage), wat ook ongeveer het gemiddelde Vpb tarief is in de EU. Een aantal AEX bedrijven met grote operaties in de US laat een verlaging in 2017 zien als gevolg van de Amerikaanse belastinghervormingen. Uit ouder onderzoek blijkt ook dat Nederlands multinationals in vergelijking met andere Europese landen een hoge ETR hebben¹. De verdeling van de totale belastinglast over alle landen waar multinationals actief zijn zal sterk afhankelijk van de structuur en de type activiteiten. Er zijn wel een elementen te benoemen die ervoor kunnen zorgen dat multinationals een relatief minder groot deel in het land van het hoofdkantoor betalen.

¹ <https://pdfs.semanticscholar.org/5481/4503547ffdf19d36d4fce4b0f70ac6b7de6d.pdf>

Grote multinationals met een kleine thuismarkt

Nederland kent relatief veel grote multinationals met hun hoofdkantoor in Nederland. Dat is goed voor de hoogwaardige (directe en indirecte) werkgelegenheid die dit creëert. Dit wordt ook bevestigd door een studie van het CBS uit 2018². Een hoofdkantoor is binnen een multinational in wezen een kostenpost waar allerlei kosten worden gemaakt ten dienste van de gehele groep. Men zal proberen deze kosten zoveel mogelijk door te belasten naar de groepsmaatschappijen waar de omzet wordt gemaakt, maar op basis van internationale regels kan dat niet voor alle kosten. Hiermee blijven er altijd kosten hangen op het hoofdkantoor en aangezien Nederland een vrij kleine thuismarkt heeft drukken deze lasten relatief zwaar op het belastbaar inkomen in Nederland. Deze kosten allocatie is in andere landen hetzelfde maar zal bij een Franse, Duitse of Engelse multinationals een veel lager percentage uitmaken van het lokale inkomen. Zweden is een land met een vergelijkbare economie als Nederland (veel hoofdkantoren en kleine thuismarkt). Daar speelt dezelfde problematiek maar heeft alleen nog niet geresulteerd in een brede discussie.

Ondernemingsrisico bij het hoofdkantoor/principaal

Het is van groot belang een onderscheid te maken tussen een puur hoofdkantoor en de principaal binnen een bedrijf. Het hoofdkantoor is het hoogste beslisniveau van de onderneming en de plek waar onder andere de financiële consolidatie plaatsvindt. De principaal binnen het bedrijf is de groep van personen die effectief de onderneming aanstuurt, verantwoordelijk is voor operaties en nieuwe activiteiten initieert. Bij veel centraal geleide bedrijven zijn het hoofdkantoor en de principaal gecombineerd.

Een onderneming neemt risico's, start nieuwe activiteiten (een nieuw product, een nieuwe exploratie of een nieuw business-model) waarvan op voorhand moeilijk te zeggen is of ze succesvol worden. Bij succes zullen deze nieuwe activiteiten internationaal worden uitgerold en bijdragen aan de wereldwijde winst van een multinational. Echter als het minder succesvol is en er geen internationale uitrol komt zullen de kosten op het niveau van het hoofdkantoor of principaal blijven hangen. Belastingdiensten in lokale landen zijn vaak niet bereid de kosten van 'mislukkingen' in aftrek te brengen. Voor het geval dat dit soort verliezen wel in het buitenland zijn opgekomen is er de mogelijkheid om de verliezen bij het hoofdkantoor in Nederland in aftrek te brengen (als verlies op vaste inrichting of via de liquidatieverliesregeling). Beide regelingen zijn alleen toepasbaar als het verlies definitief is en in het buitenland niet verrekend kan worden. Meerdere landen in de EU (o.a. UK, Frankrijk, Zweden) kennen vergelijkbare faciliteiten.

Financiering bij hoofdkantoor

Een multinational trekt vaak centraal financiering aan door middel van obligatieleningen of bankleningen. Deze financiering wordt gebruikt voor bijvoorbeeld acquisities, operationele uitbreidingen of herfinanciering. Over het algemeen probeert een bedrijf de rentelast van deze leningen te leggen op de plek waar de winst wordt gemaakt. Men probeert dus de last te

² <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2018/41/multinationals-en-niet-multinationals-2010-2016>

verdelen over de gehele groep. Echter veel landen, inclusief Nederland, kennen renteaftrekbepkeringen die het moeilijk maken om de centrale financieringslast te verdelen over de groep. Recent zijn binnen Europa door invoering van de ATAD (Anti Tax Avoidance Directive) daar nog extra rente aftrekbepkeringen bijgekomen.

Rentekosten zijn ondernemingskosten die aftrekbaar zouden moeten zijn. Echter door de diverse rente-aftrek beperkingen blijft er over het algemeen een relatief groot deel van de financieringslast bij het hoofdkantoor. De recent geïntroduceerde 30% EBITDA regel zal dit effect verminderen als er voldoende EBITDA in het buitenland is.

Samenvatting

Bovenstaande factoren hebben weinig te maken met een bewuste strategie om belasting te ontwijken maar zijn het gevolg van de manier waarop multinationals hun kosten en opbrengsten kunnen verdelen over de wereld. Als kosten ergens niet in aftrek kunnen worden gebracht resulteert dit in dubbele belasting. Nederlandse multinationals betalen wel degelijk veel winstbelasting, maar niet per sé altijd in het land waar het hoofdkantoor is gevestigd. Dat neemt niet weg dat hoofdkantoren van groot belang zijn voor de Nederlandse economie. Ze zorgen voor veel hoogwaardige directe en indirecte werkgelegenheid en dragen daarmee bij aan een sterke, innovatieve economie en een stevig draagvlak onder onze collectieve voorzieningen.

Suggesties voor de commissie

In bovenstaand memo geven vanuit een fiscaal-technisch optiek inzicht in hoe de winsttoerekening bij hoofdkantoren plaatsvindt en wat de achtergrond is van de ontstane discussie over de winstbelasting bijdrage van Nederlandse hoofdkantoren.

Met de aangekondigde inperking van de liquidatieverliesregeling is door het kabinet al een invulling gegeven aan grondslagverbreding. Daarnaast heeft het kabinet ook voorgesteld de voorgenomen Vpb verlaging te beperken en zal het tarief van de innovatiebox verhoogd worden. De zigzagkoers van het kabinet is nu niet het toonbeeld van een betrouwbare overheid.

Op dit moment wordt in het Inclusive Framework van de OESO (134 landen) gesproken over andere winstallocatieregels, andere regels om belastbare aanwezigheid in een land te bepalen, een wereldwijde minimum belastingtarief en een heffing op grondslag-eroderende betalingen. Dat zal tot fundamentele wijzigingen in het internationale belastingsysteem leiden en zeer veel internationaal opererende ondernemingen raken. De NOB geeft de Commissie in overweging geen unilaterale maatregelen voor te stellen, voordat het helder is met welke voorstellen de OESO zal komen.

De NOB heeft tijdens de bijeenkomst “Bouwstenen voor een beter belastingstelsel” op 1 juli de volgende visie neergelegd.

1. Bereik eerst consensus over wat voor economie en samenleving je bent en wilt zijn. De fiscale regelgeving moet daaraan ondersteunend zijn. Voorschot: we zijn een klein

land met een open economie en een groot buitenland, waar we zowel qua economie als qua werkgelegenheid zeer afhankelijk van zijn. Dat geldt ook voor het MKB. Nederland is sociaal, groen, innovatief en internationaal. Nederland is dé Gateway to Europe. Daar moet iedereen van profiteren, via een juiste belastingmix. Laat al die elementen terugkomen in een nieuw belastingstelsel.

2. Belastingheffing moet eerlijk zijn. Geen heffing over niet gerealiseerde inkomsten of winsten, noch in box 3, noch bij de DGA, noch bij bedrijven.
3. Belastingheffing moet participatie aan de maatschappij van eenieder bevorderen en moet transparant zijn en begrijpelijk. Eenieder moet eenvoudig kunnen bepalen wat de gevolgen zijn van, bijvoorbeeld, meer of minder werken.
4. Nieuwe wetgeving en overgangsrecht met materieel en formeel terugwerkende kracht is uit den boze. De overheid moet een betrouwbare partner zijn voor burger en bedrijf.
5. Belastingbetalers zijn gebaat bij rust en regelmaat. Presenteer met Prinsjesdag vaker een beleidsarm belastingplan.
6. Goede wetgeving doorstaat de toets van de rechter. Met reactieve, haastige en onvoldoende doordachte wetgeving lukt dat niet.
7. Factfinding en impact assessments zijn key. Zonder input vanuit de praktijk kan geen goede wetgeving worden vormgegeven. Betrek het element van praktische uitvoerbaarheid in een zo vroeg mogelijk stadium bij de beleidsvorming, anders zal elke wetswijziging draagvlak ontberen. Kijk naar hoe andere landen problemen hebben opgelost. De NOB draagt daar, als brede proactieve denktank en met de fiscale kennis, praktijkervaring en het internationale netwerk van haar leden, graag aan bij.
8. Alle fiscale wetten hangen met elkaar samen. Vereenvoudiging kan alleen worden bereikt door na te denken over een algehele stelselherziening.
9. Werk de gedachten over een rechtsvormneutrale belastingheffing verder uit. Snoei radicaal in het woud inkomensafhankelijke regelingen (heffingen en toeslagen), in de verschillen qua grondslag en terminologie tussen de diverse belastingmiddelen en in alsmaar uitdijende en complexer wordende anti-misbruikbepalingen. Het systeem is inconsistent en onbegrijpelijk geworden.
10. Technologische beperkingen en het personeelstekort bij de Belastingdienst zouden in de huidige tijd nooit een argument mogen zijn om wijzigingen, laat staan vereenvoudiging door te voeren.
11. Investeer daarom nu extra in IT infrastructuur voor uitvoering en communicatie met belastingbetalers en hun adviseurs, zodat het toekomstige herzieningsvoorstellen niet in de weg staat. Gebruik daarbij de technologie die al in de markt beschikbaar is en ga als overheid niet het wiel zelf uitvinden. Dat kost onnodig veel tijd. Daardoor komt personeel beschikbaar voor de lastigere onderwerpen.
12. Begin in de belastingherziening bij onderwerpen die nu al wel uitvoerbaar zijn.
13. Wetgeving komt niet alleen meer uit Den Haag, maar in toenemende mate uit Brussel. Die besluitvorming vindt plaats achter gesloten deuren. Dat is niet transparant en daarmee ondemocratisch. Bij de implementatie van afspraken die in Brussel worden

gemaakt lijkt vervolgens weinig ruimte voor maatwerk. Dit ondermijnt het draagvlak voor de belastingheffing. De NOB roept het kabinet op om hiervoor in Brussel aandacht te vragen.

14. In internationale context moet het Nederlandse fiscaal beleid moet ondersteunend zijn aan de BEPS gedachte dat de winst moet uitkomen en worden belast op de plek waar de mensen zitten die de waarde toevoegen en risico's beheersen. Die mensen willen we het liefst in Nederland hebben, dat schept direct en indirect banen en verhoogt de welvaart. Daar moet op worden gestuurd. Heb daarbij voldoende oog voor de overall bijdrage aan de schatkist en de Nederlandse economie.

De NOB is voorstander van maatregelen die de werkgelegenheid in Nederland ondersteunen en heeft daarom ook eerder suggesties gedaan waarbij er een wisselwerking zit tussen vennootschapsbelasting en de loonsom van een bedrijf. Hierbij kan gedacht worden aan een loonbelastingcredit in de vennootschapsbelasting die bedrijven stimuleert te investeren in (hoogwaardige) arbeid.

Een andere suggestie die de NOB eerder heeft gedaan is het introduceren van een willekeurige afschrijving van immateriële activa. Dit is met interessant voor bedrijven die op zoek zijn naar een nieuwe locatie voor hun immateriële activa die ondersteund moeten worden door hoogwaardige arbeid.

De NOB is gaarne bereid bovenstaande voorstellen in meer detail uit te werken voor uw commissie. Tevens zou de NOB kunnen helpen bij een inventarisatie van regimes in andere landen die wellicht interessant zijn voor Nederland.

Bijlage

Effective tax rate analyse						
Company	profit before tax 2017	Profit before tax 2016	Income tax expense 2017	Income tax expense 2016	Effective tax rate 2017	Effective tax rate 2016
	in € million	in € million	in € million	in € million		
ABN AMRO	3.771,0	2.817,0	979,0	740,0	26,0%	26,3%
Aalberts Industries	276,4	248,2	68,0	62,4	24,6%	25,1%
Aegon	895,0	726,0	168,0	156,0	18,8%	21,5%
Ahold	1.928,0	1.043,0	146,0	247,0	7,6%	23,7%
Akzo Nobel	764,0	850,0	253,0	243,0	33,1%	28,6%
Altice Europe	(2.925,0)	(2.039,2)	(2.730,2)	(177,7)	93,3%	8,7% ¹⁾
ArcelorMittal	5.007,0	2.720,0	432,0	986,0	8,6%	36,3%
ASML	2.521,6	1.944,4	279,7	388,0	11,1%	20,0%
ASR	1.128,0	855,0	220,0	201,0	19,5%	23,5%
DSM	742,0	552,0	115,0	89,0	15,5%	16,1%
Gemalto	(388,9)	293,7	35,7	107,5	-9,2%	36,6% ¹⁾
Heineken	2.908,0	2.412,0	755,0	673,0	26,0%	27,9%
ING	7.268,0	5.903,0	2.281,0	1.618,0	31,4%	27,4%
KPN	642,0	466,0	157,0	96,0	24,5%	20,6%
NN	2.524,0	1.463,0	392,0	273,0	15,5%	18,7%
Philips	1.377,0	1.034,0	349,0	203,0	25,3%	19,6%
Randstad	838,4	786,0	207,0	197,8	24,7%	25,2%
Shell	1.329,0	1.035,0	322,0	235,0	24,2%	22,7%
Signify	398,0	304,0	117,0	119,0	29,4%	39,1%
Unibail-Rodamco	2.796,7	3.100,6	74,2	283,2	2,7%	9,1% ²⁾
Unilever	8.153,0	7.469,0	1.667,0	1.992,0	20,4%	26,7%
Vopak	300,5	652,1	25,3	72,5	8,4%	11,1%
Wolters Kluwer	765,0	655,0	94,0	165,0	12,3%	25,2%
Average effective tax rate					21,5%	23,5%
Average tax rate EU ³⁾					21,9%	22,5%
1) ETR is difficult to determine in case of losses						
2) also operates via investment vehicles similar to Dutch FBI						
3) https://tradingeconomics.com/european-union/corporate-tax-rate						